

אורי וישעי

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן רבנו **יוסף חיים** זי"ע

בראשות מו"ר הרב **אורי סבן** שליט"א

בית מדרש מרכז רב פעלים ע"ש מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

התשפ"ז שנת הכ"ג לעלון

פרשת וישלח הפטרה חזון עובדיה

כניסת השבת: 16:17

יציאת השבת: 17:08

לשיטת רבנו תם: 17:40

גיליון מס' 1012

לתגובות ניתן לפנות לעורך אלון ארביב ס"ט בדוא"ל: 4136465@gmail.com

עטרת פז – מאמר עורך

על הפסוק בתחלת **פרשתנו ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב**, מוכיח לנו את מעלת ישראל והברכה שבשפע שקיבלו במילים אלו, ונבהיר:

בתפילתו של יעקב אבינו ע"ה לפני פגישתו עם עשו, הוא מזכיר את ההבטחה האלוקית שנאמרה לו: **ואתה אמרת היטב היטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב** (לב, יג).

על הדגשת הכתוב **אשר לא יספר מרוב**, עומד מרן רבנו יוסף חיים זצוק"ל בספרו אדרת אליהו, ומבאר יסוד בדימוי עם ישראל לחול הים. כאשר מביטים על חול הים ועל חוסר האפשרות לספור את גרגיריו, קיימות לכך שתי סיבות שונות: הסיבה הראשונה היא מצד פחיתותו וערכו האפסי של החול, שכן דבר שאינו נחשב אינו מנוי ואין בני אדם טורחים לספרו. הסיבה השנייה היא מצד הריבוי העצום והכמות הבלתי נתפסת, שגם אם היה לכל גרגיר ערך יקר ביותר, עדיין לא הייתה אפשרות לספור את כולם. מבאר רבנו **יוסף חיים**, שזהו בדיוק פירוש דברי הפסוק **אשר לא יספר - מרוב.** הקב"ה מבטיח ליעקב אבינו שעם ישראל לא ייספרו, אך לא חלילה מחמת פחיתות ערכם, אלא אדרבה – הם יהיו יקרים וחשובים בעיני הכל, וכדבר חשוב בוודאי יהיה חפץ לספרם, אלא שהניסיון לספור אותם לא יצלח מצד הברכה והריבוי העצום שיתברכו בו.

חכמי הדרש עומדים על עומק נוסף בהקשת עם ישראל לחול הים. חול הים משמש כחומה וכגבול בפני גלי הים הסוערים, כדכתיב: **אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו** (ירמיהו ה, כב). אף על פי שכל גרגיר חול כשלעצמו הוא קטן ורך, כשהם מתלכדים יחד ליחידה אחת, אין בכוחם של גלי הים הגועשים לעבור אותם. כך הם בני ישראל: כשהם עומדים באחדותם ובחיבורם זה לזה, אין שום אומות העולם והצרות הסובבות אותם יכולות להם, ודווקא כוח האחדות של הכלל הוא המגן עליהם.

עוד יש ללמוד מהמשל של חול הים על כוחו של כל פרט ופרט. הים כולו מורכב מגרגירים יחידים, וכאשר נוטלים גרגיר אחד, נפגם הכלל כולו. הקב"ה מדמה את ישראל לחול כדי להורות שאין הכלל מורכב אלא מן הפרטים; כל נפש מישראל, קטנה ככל שתיראה בעיני בשר ודם, מהווה חלק בלתי נפרד מן הכלל כולו, ואין היצירה של כלל ישראל שלמה בלא התפקיד והשליחות המיוחדים שניתנו לכל אחד ואחד.

ועוד, החול נשאר תמיד בטהרתו ואינו משתנה, וכל סערה המתרגשת עליו רק ממרקת אותו ומחזירה אותו לזכותו. כך הם עם ישראל בכל דור ודור: הגזירות שעברו עליהם במהלך ההיסטוריה לא כילו אותם, אלא שמרו על טהרתן של נשמותיהם. הנה כי כן, בהבטחת **כחול הים אשר לא יספר מרוב** נכללו יחד חשיבותו של הפרט, כוחה של האחדות, נצחיות האומה, והברכה העצומה מחביבותם של ישראל לפני אביהם שבשמיים.

שבת שלום, העורך

כתם פז – ביאורים לפרשה

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך (לב, יא)

ידועים דברים חז"ל במסכת סוטה (ה.) תלמיד חכם צריך שיהיה בו (גאווה) אחד משמונה שבשמינית, ויש להבין מה ענין **אחד משמונה שבשמינית** ידוע ע"פ דברי הגר"א כי הפרשה השמינית שבתורה היא, פרשתנו, פרשת וישלח, והפסוק השמיני של פרשה זו, הוא: **קטנתי מכל החסדים ומכל האמת** – ורמזו בכך שצריך תלמיד חכם ללמוד מפסוק זה, שאפילו כשהוא מצליח בכל דרכיו, ויש לו במה להתפאר, כפי שאמר יעקב אבינו ע"ה בסיום הפסוק: **כי במקלי עברתי את הירדן הזה** (ובמדרש אגדה נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן ועבר בו). **ועתה הייתי לשני מחנות.** בכל זאת עליו לזכור כי אך את חסדי ה' המה, ושמא ניכו לו מזכויותיו, ועליו למלא את החסר. וכמו שדרשו במסכת שבת (לב.) לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושים לו נס, שמא אין עושים לו נס, ואם עושים לו נס מנכים מזכויותיו שנאמר **קטנתי מכל החסדים ומכל האמת** – ופירש רש"י ז"ל **הוקטנו ונתמעטו זכויותי בשביל החסדים שעשיתי עם עבדך** (ויאמר אברהם).

ספירת החול

ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב (לב, יג)

הדגשה זו **אשר לא יספר מרוב**- באה להורות כי הסיבה הנכונה מדוע לא נוכל לספור אותם כפי שלא ניתן לספור את החול.

סיבה אחת היא, מחמת רוב פחיתותם, ערכם האפסי של גרגירי החול גורם שלא יהיו בני אדם טורחים לספור אותו.

עפר אינו דבר שבמנין דהרי לא ניתן לספירה כלל ולכן נקרא דבר שאינו במנין, ועוד סיבה נוספת, עצם ריבוי החול כשלעצמו אינו מאפשר לספור אותו, גם אילו היה להם ערך יקר. אך ה' יתברך מבטיח להרבות את בני ישראל, באופן שהם יהיו אמנם יקרים וחביבים בעיני הכל, ומצד זה בוודאי יהיו חפצים לספור אותם, אך מצד הריבוי שלהם לא יוכלו לספור אותם **אשר לא יספר מרוב**- לא מצד פחיתותם ח"ו אלא מצד ריבויים העצום (אדרת אליהו).

שינוי השם גורם לעושר

לא יעקב יאמר עוד שמך (לב, כח)

ידוע ע"פ דברי הזהר הקדוש שהנגיעה בירך יעקב רמזה לנו שהעשירים לא יהיו תומכי התורה (תמכי אורייתא), ויהיו בני התורה עניים, והעשירים לא יתנו להם די סיפוקם, ולזה יש לומר שלבסוף שבכה המלאך והתחנן לו הודה ליעקב ואמר: **לא יעקב יאמר עוד שמך** – שכביכול בני התורה וירא ה' יהיו עניים, ויצטרכו לקבל מעשירים, ועשירים לא ירצו ליתן.

כי לא כן, בני תורה יהיו גדולים בחכמה ובמעשים טובים ובעלי מעשיות ממופתים שונים, עד שהעשירים יצטרכו להם וירדפו אחריהם, והמה בני התורה יהיו בגדר שררה להיות להם כל טוב והעשירים ייכנעו תחתם (דברי חיים).

העלון יוצא באדיבות הרבה של משפחת **גניש** הי"ו
להצלחתם ולרפואתם ולחיי משפחתם
אורך ימים ושנות חיים, אכי"ר

הליכות מלכי – קדושת בבית הכנסת

נהגו למכור את המצוות לפני פתיחת ההיכל, אף בשבתות ובימים טובים, ואין לערער על המנהג, כיון שכל זה בכלל חפצי שמים שהוא לדבר מצוה לחיזוק וקיום בית הכנסת ואין זה בכלל מקח וממכר האסור בשבת, ומנהג ישראל תורה הוא, שכן נהגו כמעט בכל תפוצות ישראל ואין לבטל מנהגם. ולא ישוחחו הציבור בשעת מכירת המצוות, אלא יקראו מזמורי תהלים או יעיינו באיזה ספר.

אין נכון לכתחילה לתת לילדים קטנים לפתוח את ארון הקודש, כיון שאין זה כבוד הציבור.

מותר לפתוח בשבת קודש דלתות ארון הקודש או שני חלקי פרכות (הנפתחת באמצע לשני צדדיה), שיש עליהם פסוקים וכו', אף על פי שכאשר פותח הדלתות נפרדים האותיות וכאשר סוגר מתחברים, אבל לכתחילה נכון שלא להטביע בדלת ההיכל ובפרוכת.

הפותח את ארון הקודש להוציא ספר תורה, יגלול הפרכות מצד שמאל לצד ימין, וכאמור שאמרו חז"ל בתלמוד (יומא נח:) כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין.

בעת פתיחת ההיכל בין בשחרית של שבת ובין במנחה, צריך לומר **בריך שמיה**-שנזכר בזהר הקדוש (פרשת ויקהל) וגם בר"ח טוב לומר בעת פתיחת ההיכל.

המנהג פשוט בארץ ישראל לומר **בריך שמיה**-בעוד ספר התורה פתוח בהיכל הקודש, לפני שעומדים להוציאו מן ההיכל וכשאומרים **אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמיה**-יש להשתחוות מול ספר התורה בהיכל, והוא מנהג נכון.

הנמצא באמצע פסוקי דזמרה ובאותה שעה הגיעו הציבור לפתיחת ההיכל ואומרים בריך שמיה, אין לו להפסיק עמהם בריך שמיה, וכן אין להפסיק ולומר **ואת התורה** בעת הגבהת ספר התורה. וגם בשבת קודש אין להפסיק ולומר בריך שמיה או ואת התורה, באמצע פסוקי דזמרה, ורק בין ישתבח ליוצר שמותר להפסיק לדבר מצוה, יש להקל להפסיק לזה. (שו"ת יביע אומר ח"ה סי' ח).

המוליך את הספר תורה אל התיבה, ישאנו בצד ימינו, לפי שהתורה ניתנה בימין, שכתוב : **מימינו אש דת למו**. (תורה לשמה סי' כב).

כשמוליכים את ספר התורה מן ההיכל אל התיבה, יש להוליכו דרך ימין דהיינו דרך צד צפון, וכן כשמחזירים מן התיבה אל ההיכל יש להחזירו דרך ימין, דהיינו דרך צד דרום.

מצווה ללות את הספר תורה ולנשקו (רמ"א סי' קמט סע' א), ונכון שכל אחד מהקהל ייגש לספר תורה ולנשקו, ולא שהמגביה את הספר תורה יושיט תורה לכל אדם לנשקו.

מנהג הספרדים שהשליח ציבור הקורא בתורה הוא המלווה את הספר תורה בהולכתו לתיבה ובחזרתו לארון הקודש, ושאר הקהל יש מלווים ויש שאינם מלווים, שמכיון שעשו אותו שליח ציבור, כאילו עשו אותו כשליח גם ללות את ס"ת, כיון שלא יכולים כולם ללות את הספר תורה, מפני הדוחק. ויש לאדם ליזהר הרבה בכבוד התורה ככל שאפשר כי היא עץ החיים, והיא הנותנת לנו אורך ימים ושנות חיים.

מנהג **רבנו האר"י** ז"ל היה לנשק את הספר תורה וללוותו מן ההיכל אל התיבה, וכן מצווה לנשק את הספר תורה.

המגביה את הספר תורה, מראה פני כתיבת ספר תורה לקהל העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה על כל האנשים ונשים לראות הכתב ולהשתחוות ולומר **ואת התורה תורת ה' תמימה** וכו', ונוהגים להראות באצבע בעת הגהת ספר התורה. (התפילה והלכותיה)

קומי אורי – סיפור לשבת קודש

בוקר אחד, בצעירותו של **החפץ חיים**, נכנס רבי ישראל מאיר לבית הכנסת בעיירתו ראדין והבחין במהומה קטנה.

המתפללים עמדו חבורות-חבורות, מביטים לעבר אדם מסוים וצוחקים בהנאה, על מה ולמה?

לשמחה מה זו עושה? תמה לעצמו.

הוא התקרב והבין את התמונה: בליל אמש, בין מנחה לערבית, אחד מיושבי בית הכנסת חילק טבק להרחה לכל המתפללים – מלבד לאברהמ'ל דער משוגינער (המשוגע של העיירה).

אברהמ'ל נעלב בצדק והכריז בכעס: **מה אתה חושב, שאין בידי להשיג הרחת טבק?! אתה עוד תראה!**

אברהמ'ל אומר ועושה. הוא יצא בזעם מבית הכנסת, צעד רגלית עשר קילומטרים שלמים בקור ובחשיכה עד לעיירה הסמוכה איישישוק, דפק על דלתו של ידיד משכבר הימים וקיבל קמצוץ טבק קטן.

כדי שלא יאבד אותו בדרך, הידק אברהמ'ל את שתי אצבעותיו זו לזו אומר ל'דבק טוב' מחשש שיפול איזה קמצוץ של טבק בארץ חלילה.. ומיד החל את מסע ההליכה חזרה לראדין – לא מדובר בכלי רכב, אלא אברהמ'ל הלך רגלית כל הלילה כולו, עד כמעט לפני תפלת שחקית.

וממש עתה, עם סיום תפילת שחרית, הוא נכנס לבית הכנסת תשוש, עייף, בגדיו מלוכלכים בבוץ טובעני, אך כולו צוהל וזורח. בין אצבעותיו, דבוקים ומהודקים, נותרו גרגירי הטבק הבודדים.

הנה! הנה יש לי! הוא קרא בגאווה והראה לכולם את השלל שהשיג בעמל רב, יום ולילה לא ישבותו.

ילדי בית הכנסת החלו להתגרות בו ולנסות לחטוף את הטבק. אברהמ'ל ברח מהם מסביב לבימה, והקהל צחק והריע: הנה הלך לו המשוגע קילומטרים רבים רק בשביל קמצוץ טבק מסכן!

החפץ חיים עמד בצד, שמע את הדברים שסיפר אברהמ'ל, הרהר קמעא, ופניו התעטפו בתוגה עמוקה.

ואנחנו? ואנחנו? לחש לסובביו.

איש לא הבין את כוונתו של אברהמ'ל, עד שביקש שיביאו לו מסכת חגיגה. הוא פתח את הגמרא ברצינות והקריא במתיקות ובתיאור חז"ל על המרחק העצום והבלתי נתפס בין עולמנו הגשמי לבין העולמות הרוחניים העליונים: **והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה... למעלה מהן כסא כבוד, מלך אל חי וקים רם ונשא שוכן עליהם.** (חגיגה יג.).

החפץ החיים הגביה את קולו, ודמעה חמה זלעה מעינו: **הוא, אברהמ'ל, הלך עשרות קילומטרים, התלכלך וטרח קשות, והביא איתו בסופו של דבר דבר מגוחך וחסר חשיבות – קמצוץ טבק. אבל לפחות... לפחות הוא הביא איתו משהו, הגם שהוא נראה קטן ולא חשוב!**

אבל תשאלו את עצמכם: כמה אנשים יש בעולם שעשו דרך ארוכה ורחוקה כל כך – מהרקיע העליון ועד לעולם הזה – וכששבים בחזרה למקורם למעלה, הם חוזרים בידיים ריקות כלעומת שבאו, בלי להביא איתם אפילו קמצוץ אחד של מעשה טוב, של תורה או של מצווה...?

הנשמה שלנו נחצבת וחקוקה מתחת לכיסא הכבוד ויוצאת למסע ארוך ומאתגר בעולם הזה. כשנשוב בסוף הימים למקורנו, ישאלו אותנו בנקודת סיום תפקידו בעולם הזה, את השאלה הנוקבת: **מה הבאת איתך?** האם נספר שם על טרדות חומריות חולפות, או על אוצרות של רוח?

זה הזמן שלנו לעצור לרגע, להיזכר בהחלטות הטובות שליוו אותנו מהימים הנוראים ועד כה, ולמלא את השגרה בתוכן אמיתי ומשמעותי לכל השנה כולה.

לע"נ הרה"ק רבי **עמוס כמוס חיים גואטה** בן פורטונה ז"ע
לע"נ ה"ה **רחמים (רחמין) גניש** בן חותה ז"ל
לע"נ מרת **אושרית ברדה** ז"ל בת ירדנה שתחי'
ת.נ.צ.ב.ה.